

Moholy-Nagy László, a sokoldalú konstruktivista művész, a weimari, majd a dessau Bauhaus egykori tanára, egy sor alapvető művészetelméleti traktátus („The New Vision”, „Vision in Motion” stb.) szerzője, aki oly sokat tett a modern látáskultúra és a korszerű térszemlélet kialakítása érdekében. Az évforduló alkalmából 1975 végén — **Fehérné Mihály Ida** művészettörténész hozzáértő rendezésében — Moholy-Nagy-kiállítás nyílt a Nemzeti Galériában, a budai várban.

A bemutatott művek egyik része még itthon készült (a művész az 1918/19-es forradalmak bukása után hagyta el Magyarországot...). E fiatalkori munkákra („Tölgy László portréja”, önarckép-rajz 1919-ből, „Táj házakkal” ugyancsak 1919-ből) erőteljesen rányomja ugyan bélyegét az expresszionista és a kubista szemlélet, de azért e korai festmények és rajzok még megmaradnak a *természetelvű* kifejezőmód keretei között.

A 20-as évek elején Moholy-Nagy László a Kassák által szerkesztett „Ma” munkatársa Bécsben; 1922-ben napvilágot lát Kassák Lajossal közös kötete, az „Új Művészek Könyve”; 1923-tól kezdve — Walter Gropius meghívására — a Bauhaus tanára.

A művész munkásságában az 1922-es év fordulópontot jelent; ettől az esztendőből kezdve radikálisan szakít a külvilág — emberi figurák, tárgyak, tájak — által szolgáltatott motívumokkal, s megkezdődik *nonfiguratív* alkotói korszaka. Az absztrakt festmények és grafikák mellett plasztikai konstrukciókat, dísletterveket, reklámgrafikákat, filmeket, fotogrammokot, fotomontázsokat készít, valósággal megújítja a fotóművészetet, s 1929-ben közreadja „Az anyagtól az építészig” című pedagógiai célzatú könyvét, a Bauhausban tartott előadásainak foglatát.

Hitler hatalomra jutásakor Moholy-

A **Gondolat Könyvkiadó** nagy képes világtörténetének második kötete az **Újkor** és a **Legújabb kor** történelmét szemlélteti, az emberiség társadalmi, gazdasági és kulturális fejlődését mutatja be 1640-től, az angol polgári forradalomtól napjainkig. A szerzők és szerkesztők igyekeztek a legalaposabb munkát végezni, minden korra, korszakra vonatkozólag a jellemzőt, a lényegeset kiválasztani a rendelkezésükre álló hatalmas tény- és dokumentumanyagból. Az átgondolt, olvasmányos és tananyagoknak egyaránt hasznos könyv okosan, jól tá-

Nagynak el kell hagynia a barna inget öltött Németországot. Rövid ideig Hollandiában él, majd Londonba költözik. 1937-től haláláig az Egyesült Államokban tevékenykedik; Chicagóban meg alapítja a New Bauhaust. 1946-ban — élete delelőjén, ötvenegy éves korában — halt meg fehérvérűségben.

Moholy-Nagy László munkáival — nagyobb számban — ezen a budapesti kiállításon találkozhatott első ízben a hazai közönség. A budavári tárlat alapján a mestert izgalmas és jelentős egyéniségnek ismertük meg, azonban — úgy tűnik — Moholy-Nagy inkább tudós, inkább konstruktőr, inkább mérnök-alkat, inkább a ráció, az intellektus, a logika embere volt, mintsem a magasfeszültségű érzelmeke. Szülőhazája büszke lehet Moholy-Nagyra, a két világháború közötti képzőművészet egyik leguniverzálisabb és leginvenciózusabb alakjára, de a kor igazán elévülhetetlen művei nem az ő, hanem Paul Klee, Kandinszkij, Mondrian, Max Ernst és Joan Miró műtermében születtek meg.

Nagyon egyet tudunk érteni *Michel Seuphor*-ral, aki — „A modern festészet lexikoná”-ban (Corvina, Bp., 1974) — így summázza a gondolatokban és kezdeményezésekben kifogyhatatlan, mindig új szellemi felfedező utakra induló mester munkásságát: „Moholy-Nagy a *kísérletező művész* leghitelesebb típusa... Néha ugyan szétforgácsolta erejét az új területeken folytatott kutatások közben, — minthogy semmitől sem félt jobban, mint a megállapodottságtól. Bátran igénybe vett minden anyagot (műanyagok, fémek, üveg stb.), s előfutárja volt napjaink kinetikus művészetének. Plasztikai alkotásai ritkán érik el a legmagasabb színvonalat, de gazdag elméleti munkássága mindig nélkülözhetetlen marad a modern művészet kutatói, tanulmányozói számára.”

D. I.

jékoztat az elmúlt századok és a jelenkor eseményeiről, híres embereiről, politikusa-iról. Sok olyan névvel találkozunk, amit nem hiányoltunk volna egy ilyen összegező, képes enciklopédiából, viszont jó néhány olyan nevet hiába kerestünk, amelynek szereplése pontosabb és egyetemesebbé tette volna ezt az egyébként kitűnő könyvet. Bergson, Arnold Toynbee, Jaspers, Paul Claudel, Werner Heisenberg, Teilhard de Chardin, Sík Endre és Sík Sándor stb. említése csak a mű javát szolgálta volna.